

УДК 821.161.2“18”-311.6 І.Франко.07:159:9

ПЕРШИЙ НЕЗАВЕРШЕНИЙ РОМАН ІЗ ТЮРЕМНОГО ЖИТТЯ

Микола ЛЕГКИЙ

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна*

У статті досліджено поетику незакінченого роману І. Франка “Івась Новітний”, історію формування творчого задуму, процес написання тексту, з’ясовано причини незавершеності твору, подано його інтерпретацію.

Ключові слова: роман, ескіз, творчий задум, тюремна тематика, натуралізм.

Друга половина 70-х років ХІХ ст. – дебютний, але рясний період Франкової творчості. У цей час з-під пера прозаїка вийшли роман “Петрії і Добошуки”, оповідання “Вугляр”, “Лешишина челядь”, “Два приятелі”, “Патріотичні пориви”, “Моя стріча з Олексою”, “Оловець”, цикли “Борислав” і “Ruteńcy”, повість “Воа constrictor”. Як на молодого, 20–25-літнього автора, здобуток доволі вагомий: уже на початку 1880-х рр. можна було ствердити, що українська література здобула талановитого письменника, який творив у різних жанрах (роман, повість, оповідання, образок, нарис), порушував нові теми й проблеми, глибоко занурювався у психологію героїв, апробував нову техніку письма, твори якого відзначалися високою художньою майстерністю.

Однак ті ж 70-і роки позначені й цілою низкою незавершених творів І. Франка: “Гутак. Повість із громадського і родинного життя нашого народу”, “Сморгонська академія”, “Злісний Сидір”, фрагмент з умовною назвою “Нестор був тяжко ранений” і, нарешті, “Івась Новітний. Повість із тюремного життя”.

Останній із них ніколи не був об’єктом дослідницької уваги. Тим часом він є цікавим причинком до вивчення психології творчості письменника, розвитку його естетичної свідомості, своєрідним ескізом до написання наступних текстів.

“Івась Новітний” задумано як великий твір (очевидно, роман), та написано лише невеликий фрагмент (21 сторінка друку у 50-томнику) із 5 розділів і нездійсненого “Переднього слова”. Задум виник у Франка під час першого арешту (1877). Про це свідчить його зізнання у листі до М. Драгоманова з початку березня 1878 р.: “Я хотів з матеріалів, зібраних у тюрмі, написати обширнішу картину злочинського життя і послати її в московським переводі до якої російської часописі, – чень, би прийняли?” [3, т. 48, с. 77]. У наступному листі до цього ж адресата (близько 25 березня 1878 р.) Франко дещо конкретизував свій план: “Я думав написати до “Вест[ника] Евр[опы]” обширну аналізу злочинського життя і тих вплив, які пруть наших людей до збродні. Але якось сили нема” [3, т. 48, с. 77]. Отже, при змалюванні широкої картини з життя злочинців мав домінувати авторський аналітичний підхід, зокрема з’ясування мотивів поведінки переступників. Така

препозиція впливала із Франкової концепції “наукового реалізму”, органічними складниками якої були реалізм в описуванні явищ дійсності, дошукування суті причинно-наслідкових зв’язків між явищами суспільного та індивідуального буття, чітка наукова методологія, використання у творчості здобутків науки, зокрема психології, медицини й патології, домінування “правди” над “естетичними правилами”, настанова на точність у відтворенні докільля і людини в ньому, визнання людини “продуктом” природного добору й соціально-економічних відносин, увага до факту.

Найкраще, на думку Франка, таку концепцію міг реалізувати саме роман. У ранніх “Літературних письмах” (1876) він, зокрема, вказував: “Белетристика стала тепер не виразом розбуялої фантазії, мрій та забагів дармуючих людей, а прийняла на себе далеко важнішу роль: скопіювати доразу життя народів у всіх верствах і відносинах, показати світові його потреби, хиби і нестатки, а заразом вказати всюди живі і здорові елементи, котрі можуть послужити за підвалину до будівлі свобідної і щасливої будущини мільйонів. [...] Для довершення тої важної задачі мусить белетристика [...] шукати нових доріг, більше природних і відповідних життю самому. Відтак понятно, що головне місце мусить в тій белетристиці зайняти *роман*, яко такий твір, котрого рамки можуть бути, скільки воля, розширені. Буде се перед всім роман із життя суспільного, не вальтер-скоттівський історичний. Ми бачимо, що тепер дійсно так діється, а в тій гадці утверджує мене і знаменитий французький писатель Еміль Золя, котрий о собі говорить, що сюжети із суспільного життя переносить над всі прочі” [3, т. 28, с. 37–38. Тут і далі курсив мій. – М. Л.].

І вже в листі до О. Рошкевич після 10 листопада 1878 р. І. Франко зізнався: “Зачав-ем писати нову повість, котра будеечататися слідуючого року. Се вже не буде ескіз, як “*Воа constrictor*”, се буде психологічний роман, *ціла громада характерів з тюремного життя*” [3, т. 48, с. 124]. Власне “Івась Новітний” – перший Франків твір із прозового тюремного циклу, написаний, так би мовити, “по гарячих слідах” ув’язнення.

Не знаємо, який кількісний еквівалент вкладав Франко у словосполучення “громада характерів”, та все ж у цьому короткому ескізі віднаходимо низку різних типів. Центральний персонаж і, очевидно, зв’язна ланка у сюжетно-композиційній структурі, про що натякає назва, є 16-літній коминяр Івась Новітний, котрий потрапляє до львівської в’язниці за крадіжку. Що призвело до ув’язнення хлопця, “яка погана сила підвела його на погане діло, на крадіж” [3, т. 16, с. 463] – залишилося поза межами незавершеного тексту. Маємо лише змогу спостерігати за його важким фізичним станом (у легкій коминярській одежі, голодний, наскрізь промерзлий – зима! – він викликає співчуття в одного з поліцейських-дорзорців) і душевним розпачем (голосне хлипання, плач, “страшні, непевні, невпорядковані, тривожні” гадки, що снуються в його голові, каяття за скоєний злочин). “Оце він зажива йде в домовину”; “Ніколи! Ніколи! Ніколи! Вже не побачиш свободи, не будеш гуляти по вулиці, не почувешся вільним від зіркатога ока вартового! Світ пропав для тебе! Живий у могилу! Живий у могилу!” [3, т. 16, с. 456].

Івася приводять до в’язниці не самого, а разом із жидом Кеслером та завідником тюрми Владком Завадовським, хитрим і авантюристом за вдачею, який,

ретельно обстукуючи черевиками підлогу й уважно прислухаючись, мабуть, виношував задум утечі. Тут також – пан керкермайстер Куфа, свавільний і цинічний, сповнений “глибоко врослої ненависті до всього, що не кориться, не підлягає, “не знає субординації” [3, т. 16, с. 451], дика і вперта натура; і справжня кара для в’язнів – жорстокий ключник Панило, який у кожному арештованому бачить свого особистого ворога.

5-й розділ ескіза – відступ од часу розповіді, потрібний авторові для з’ясування походження героя. Власне, інтерес до спадковості особи, студіювання впливу тих чи тих біологічних чинників на характер, поведінку та долю персонажів також простежується в багатьох Франкових творах, особливо раннього періоду творчості. Івась – син бідного линваря з замарстинівського передмістя Львова, підстаркуватого вдівця, котрий одружився вдруге “з молодого, хорошою дівчиною”, проте такою вбогою, що “замужжя з Новітним вирятувало її з страшної пропасті, в котру так легко потрапити бідній дівчині, викиненій без помочі на львівський брук” [3, т. 16, с. 467]. Натяк доволі промовистий. Від цього шлюбу народилися Івась та його сестра, “обоє з лиця, волосся, очей, вдачі такі неподібні до родичів, такі ніжні, слабовиті, вразливі”, “з “панською вдачею” [3, т. 16, с. 467], як думає батько. Спостереження за зовнішністю і вдачею дітей завдають йому важких мук, викликають підозри й ревності, що їх він намагається залити у шинку і що їх щораз більше підігривають “добрі сусіди”, які врешті “прем вмовили в нього те, чому він досі сам не хотів вірити” [3, т. 16, с. 467].

Автограф твору містить ще одну сторінку, яку Франко перекреслив. На ній ідеться про переїзд родини Новітних (і 6-літнього Івася) у село, який “мав би значити великий цілковитий переворот в їх долі” [3, т. 16, с. 505]. Можна припустити, що він спровокований остаточним зубожінням сім’ї через часті виправи батька до шинку.

Як сюжет твору мав розгортатися далі – однозначно відповісти важко. Проте історію розвитку й реалізації Франкового задуму дещо вияснює його епістолярій, так письменник мав чіткий план твору. План цей видозмінювався, коригувався новими ідеями, які потребували б відповідного сюжетно-композиційного розв’язання. У листі до О. Рошкевич від 18 грудня 1878 р. Франко писав: “Маю план до більшої повісті, котра, якби її скінчити добре, стала б голосна не тільки в нашій богоспа[са]емій Галичині, а забігла б трохи далі. Тенденція її тепер на часі – становить предмет спору в французьким парламенті, про то пишуть найбільші газети, – а піднесення голосу в повісті, основаній чисто на фактах і на фізіологічно-психологічних спостереженнях, могло б додати вагу аргументам, зискати для справи широку публіку... Ся тенденція – знесення тюрем, а перемінення їх в робучі колонії, зацікавлюючися продуктивною працею (ремеслами, хліборобством, не копанням валів і потому їх розкопуванням, як се робилося у Франції, і не життям в поганих, заразливих місцях, як ось в американських багнах живуть французькі депортовані). Ось яку тенденцію буде мати моя повість, хоть, розуміється, факти не будуть до неї накручувані, а вона мусить просто і ясно з них випливати. Така повість, особливо коли буде ще й артистично викінчена по змозі, не остане довго укрита в кутику малоруської літератури” [3, т. 48, с. 127].

Пригадаймо, який сильний вплив мали на І. Франка ідеї М. Драгоманова, висловлені в листах до редакції журналу “Друг” і в особистій кореспонденції. Він ганив молоду редакцію часопису за нехтування народною мовою, за ігнорування передових європейських ідей у творчості, закликав до європеїзації літератури, до знайомства з літературними здобутками Європи і Росії, до невсипущої праці задля витворення українсько-руської галицької інтелігенції (“передового меньшинства”), яка зуміла б засипати прірву між нею й народом, одним словом, пропагував інтелектуально-духовну працю в руслі “українщини” на противагу “рутенщині”. “Как видите, тут ставится вопрос не об одном только языке, – писал М. Драгоманов, – а о целом направлении культуры и деятельности образованных слоёв. “Украинщина” – это не только литература на родном языке, т. е. языке большинства, это передача ему результатов мировой цивилизации, преимущественно, если не всецело, посвящение интеллигенции, которая могла воспитаться только потому, что народ работает, обливаясь потом, на службу этому народу – нравственную, политическую, социально-экономическую – с целью удалить от народа невежество, безнравие, эксплуатацию” [2, т. 1, с. 407–408]. І далі: “За два года у вас не было ни одной статьи о народе, его быте, нужде и горе, ни даже повести из народной жизни, отчего у вас не была популяризована ни одна передовая европейская идея – научная, политическая, социальная” [2, т. 1, с. 410]. У замисленому романі Франко взявся художньо втілити одну з таких соціально-правових європейських ідей – перетворення тюрем на трудові колонії.

Зауважмо, що на значній частині Франкової творчості відбилися його стосунки з Ольгою Рошкевич. З нею він часто ділився творчими планами, задумами, проблемами, зокрема й щодо роману “Івась Новітний”. Але один лист дає дуже багато для зрозуміння внутрішнього стану письменника і детермінацію ним його творчих планів – лист від 17–18 лютого 1879 р., який натякає не лише на тісну духовну спорідненість двох взаємно закоханих молодих людей: “Передовсім мушу тобі сказати, що після цілої історії чуюся таким сильним, здоровим, вдоволеним, веселим, охочим до роботи, що, бачиться, тепер зможу переламати всякі труднощі, які мені послідніми часами насувалися. Нині вечером думаю засісти далі до “Івася Новітного” – се буде найліпша користь, коли теперішню силу ужию на тоту роботу. [...] Справді, щоб бути правдивим поетом, писателем, щоб змочи цілковито переллятися в тих людей, котрих описується, треба вперед самому пережити такі хвилі, які ми пережили, такі погідні, щасливі, веселі хвилі, котрі заповнюють собою всю його істоту, зміцнюють його організм і не залишають по собі ані одної тіні, ані одної прикрої споминки, ані одного внутрішнього закиду, що ось се було зроблено недобре, се нехорошо, сього замало, сього забагато. Такі хвилі правдивого, органічного вдоволення, полученого з удоволенням психічним, духовим, трапляються рідко в житті людей, і то в житті тих навіть немногих людей, котрі до нього спосібні. Постій, в моїй повісті “Івась Нов[ітний]” я опишу любов двоїх “проскрибованих”, свого роду також цікаву, хоть зовсім не подібну до нашої, де вкажу, як самі вдоволення тіла без причинки вдоволення духу можуть виродити любов стосунково сильну і чисту” [3, т. 48, с. 160]. Лист сам собою унікальний – у ньому чи не єдина Франкова маніфестація тілесної любові.

Відчуваємо також, яким сильним поштовхом до ферментування нової художньої ідеї став епізод любовних стосунків між Франком і його коханою.

Задум і початок роману обіцяли багато. Чому ж твір залишився недописаним? На мою думку, 70-і роки для Франка – період творчої розхристаності, роззосередженості. Його молодий темперамент мав властивість захоплюватися щораз новими ідеями, які автор одразу ж брався реалізовувати. Творчий неспокій, хапливість “кидали” його від одного твору до іншого. Один текст часто писав із перервами. Розпочавши роботу над “Івасем Новітнім”, він невдовзі “перемикнувся” на інші твори (то на комедію “Жаби”, то на роман “Борислав сміється”, теж, до речі, незавершені), знову повертався до попереднього, відтак знову відходив від нього і т. д. Деякий час працював над “Івасем Новітнім” одночасно з повістю “Воа constrictor”. Так, у листі до О. Рошкевич від 30 липня 1878 р. скаржився: “Я з гарячковою нетерпеливостев кидаюся до різномірної роботи, рад би-м де-небудь винайти опору, щоби на ню відтак мож було опертися. Я стараюся зайняти весь свій час працею, думати о героях своїх повістей, а не о будучім своїм житті. Ба, не можучи оборонитися й тих думок, я чіпаю їх в свої руки і переробляю на повістярські мотиви, що робить ми дику сатисфакцію. Таких шкіців у мене багато під пером, а ще більше в голові. Ох, коб лише сили, супокою, тихого, безпечного життя – а всі ті картини і характери вийшли б так стрійно і цільно на світ, що наша література мусила б зробити “зворот направо”, а й горда заграниця забалакала б не так про “Schreiberlein aus dem Baerenlande”!” (писаку з країни ведмедів. – М. Л.) [3, т. 48, с. 90].

“Тепер на хвилю залишив-єм писати “Івася Новітнього”, – писав І. Франко до О. Рошкевич, – а виладжую до друку триактову комедію політично-літературну “Жаби”, в котрій будуть висміяні “до крайніх преділ” наші літературні та професорські поваги – Ільницький, Шараневич, Огоновський, Барвінський, Партицький і Площанський. Нині або завтра надіюся скінчити сесю штуку – треба буде відтак переглянути і поправити дещо, а вийде дяга (щось величне. – М. Л.) цікава” [3, т. 48, с. 137].

А ось ще одне свідчення у листі до коханої близько 14 вересня 1879 р.: “Аж при самім кінці вакацій зачав я отсе писати свою повість до “Нової основи” “Борислав сміється”. Се буде роман трохи на обширнішу скалю від моїх попередніх повістей і побіч життя робітників бориславських представить також “нових людей” при роботі, – значить, представить не факт, а, так сказати, представить в розвитку то, що тепер існує в зароді. Чи вдасться мені така робота – не знаю, але я взявся до неї сміло – тре буде трохи понатужитись, ну, і, чень, дещо вийде. Головна річ – представити реально небувале серед бувалого і в окрасці бувалого. Для того-то я й відложив набік “Івася Новотного” до кращої пори” [3, т. 48, с. 205–206]. Цей лист містить останню згадку про незавершений роман. Ота “краща пора” таки не прийшла...

Значно пізніше, у 1896 році, Франко визнає, що до його творчої натури більш відповідні жанри короткої прози: “Та й, правду сказавши, не маю щастя до більших повістей. Руки закороткі, чи що. Ще на новелку вистарчить, а на довше не спроможуся. [...] Я мініатюрист і мікроскопіст, я привик знаходити цілий світ у краплі води, тож і не диво, що коли схочу обхопити ширшу сцену, цілий

крайобраз, то силуюся обхопити і перенести його в душу читача з усіми безконечними подробицями, а се, звісно, задача над силу мою, бо мій мікроскоп маленький, цілої околиці під нього не положиш” [3, т. 50, с. 74]. Давно помічено, що Франкові повісті й романи відзначаються згущеністю новелістичної інформативності і навіть новелізуються на структурному рівні (бурхливий розвиток сюжету, композиція з несподіваним поворотом, часто з прийомами гейзівського сокола, концентрація часу і простору тощо) [1, с. 261]. Але звернемо увагу на ще один факт: у його творчому доробку немає жодного великого твору (роману чи повісті) із тюремного життя. Тільки у задумі залишилася ще одна повість на цю тему. “Борислав сміється”, котрий буде скінчений сього року, – писав І. Франко в листі до М. Павлика, – закінчить серію моїх бориславських образів, – тільки як епілог до нього ще нав’яжеться обширна повість “Андрусь Басараб” – опис життя в львівських тюрмах” [3, т. 48, с. 327–328].

Життя не дало йому нагоди художньо втілити концепт про перетворення тюрем на трудові колонії – художня ідея залишилася нереалізованою. Врешті, змінилися погляди письменника на суть любові: “Але ж позвольте собі сказати, що любов “плотская”, geschlechtliche Liebe (статева любов. – М. Л.), як німець каже, то ще не есть все чуття – противно, есть се одна з нижчих степенів чуття. Любов до всіх людей, а особливо до всіх нещасливих, покривджених і понижених, есть чуття далеко вище і святіше” [3, т. 48, с. 377; лист до У. Кравченко, близько 25 листопада 1883 р.].

Та все ж цілковитою невдачею Франка твір “Івась Новітний” називати не варто. Навіть невеликий ескіз до роману дає змогу говорити про нього як про модерний (новітній) текст. Письменник розробив для української літератури нову тему і здійснив спробу створити перший твір із тюремного життя. У контексті Франкової творчості це була вже друга новітня розробка після теми Борислава. Роман мав художньо освоїти новітні ідеї, які йшли у парі з прагненням автора європеїзувати українську літературу. Завдання показати ті мотиви (зовнішні та психологічні), які штовхають людину на шлях злочину, неминуче призвело до створення нового жанру (хай лиш у зародку) – соціально-психологічного роману (до появи роману Панаса Мирного “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” було ще кілька років). Адже концепція “наукового реалізму” передбачала студіювання не лише зовнішніх, а й душевно-психічних мотивів поведінки, що вело за собою аналізування психології персонажа. “Ти бачиш сама [...], – писав І. Франко в листі до О. Рощкевич від 18 грудня 1878 р., – що я дійшов уже до деякої вправи в артистичнім обробленні предмета і в психологічній аналізі, – правда, се все ще дуже слабе і початкове, але думаю, що і з тим засобом можу взятися до більшої повісті [...], особливо, коли в ній не приходится аналізувати виключно такі дрібні, мікроскопічні мотиви психологічні, як в “*Voia constrictor*”, але буду мав за підставу масу цікавих фактів” [3, т. 48, с. 127].

Текст дає підстави говорити про перший натуралістичний роман у творчості І. Франка. Показ брутальних, тривіальних сцен, застосування “неприкрашених” портретів та інтер’єру (саме місце дії твору спонукувало до цього), інтерес до спадковості особи – ці виразні риси натуралізму характерні для незавершеного роману. Ось, наприклад, опис зовнішності головного персонажа: “З його лица, за-

чорненого сажею, годі було вичитати який-небудь вираз, його великі блискучі очі були вогкі від сліз, котрі витискав мороз, зуби час від часу голосно дзвонили, а губи шевелилися мов при молитві. [...] Його руки, сховані за пазуху тісного коминарського убрання, дрижали, ноги дилькотали, немов у них було своє осібне життя і осібна воля, – але малий коминарчик, видимо, мало зважав на студінь, дроз, сумерк, по його голові бродили інші гадки, страшні, непевні, невпорядковані, тривожні” [3, т. 16, с. 448]. Портрет, а разом із ним і психічний стан протагоніста суворо детермінуються обставинами дії твору. “Йому (Івасеві. – М. Л.) все лиш снувалися поперед очі мертві, гидкі лица злодіїв, оживлені хіба злорадним, диявольським сміхом, бриніли в вухах їх заказані незрозумілі слова та страшні розбишацькі дотепи” [3, т. 16, с. 455]. Портрет Владка Завадовського також типово натуралістичний: “Тільки його промерзлі литки, до котрих крізь широкі діри сподень мороз і сніг мав свобідний доступ і котрі не вспіли так швидко розігрітися, дилькотали, мов самі не свої, не слухаючи намагання бідного Владка, котрий силувався удержати їх просто й недвижно”; “його посинілі уста судорожно стягалися, то знов розширювалися” [3, т. 16, с. 452, 453]. У короткій передісторії Завадовського йдеться про те, що він, “сидячи вперед, раз був дуже посварився з Панилом, а коли той пустився його бити, він, як їв обід, так кинув на нього мискою з фасолею і покालічив ключника до крові” [3, т. 16, с. 457]. Івасеві здається, що оце він “зажива йде в домовину”, що за порогом камери “не видно й тіні, не чути й голосу, немов там пусто або мертво, мов у гробах” [3, т. 16, с. 456]. У “казні” він, “крім білих стін, склепленої луковато повали і чорної залізної печі з примурком у противнім куті, не міг добачити нічого. Його вдарив тільки немило сильний сморід людських екскрементів, але він не знав, відки той сморід походить” [3, т. 16, с. 462]. Зневага, знущання, обшуки в’язнів, бійки, прокльони (“А пук би-с, злодію якийсь!”, “А пахло би ти так з рота, як з того кибля!”, “Кості би му покришило!” та ін.) – усе це творить натуралістичну “живопись дна”.

Врешті, у творі діє новітній персонаж із символічним ім’ям, ремісник, крадій та ув’язнений, новий тип героя, галерею котрих Франко творитиме у наступних творах; персонаж, який уписувався у сув’язь вказаних вище ідей. Знаємо, що в багатьох творах І. Франка діє дитина або підліток з ім’ям “Івась” (“Микитичів дуб”, “Злісний Сидір”, “У кузні”, “У столярні”, “Під оборогом”), котрий виразно співвідноситься з особою автора. У романі “Івась Новітний” він з’являється вперше. Вести мову про його дотичність із постаттю І. Франка тут складніше, та безперечно, що сюжет твору письменник побудував значною мірою на засобі автопсії, на основі власних спостережень і вражень.

Твір став підготовчим етапом, сказати б, тестовою пробою, для написання таких оповідань, як “На дні”, “До світла!”, “Панталаха”, “В тюремнім шпиталі”, епізодів до роману “Лель і Полель” та інших творів. Справді, задум подати “цілу громаду характерів з тюремного життя” Франко реалізував і поглибив в оповіданні “На дні”. “То ціла штука, по-моєму – ряд типів наших пролетаріїв, починаючи від інтелігентного аж до найнижче заголоженого”, – писав він у листі до М. Павлика [3, т. 48, с. 270–271]. До речі, уважне прочитання двох творів дає змогу відшукати чимало текстових перегуків, схожостей, навіть дослівних повторів. Ось, наприклад, опис тюремної камери в романі “Івась Новітний”: “І в казні було

тихо, темно, страшно. Арештанти переводили дух, стояли кілька хвиль нерухомо, немов ті засуджені на голодну смерть, котрих іно що вкинено до *глибокого підземного льоху*” [3, т. 16, с. 460–461]. А це з повістки “На дні”: “Темера зразу став у дверях немов остовпілий. Густий сумерек смолою вдарив його в очі і на хвилю осліпив їх доразу. Йому мигнула по голові думка, що оце перед ним нараз відчинився вхід до якогось *таємного льоху підземного*, про які він читав у давніх повістях” [3, т. 15, с. 112]. Подібні описи “казень” віднаходимо в оповіданнях “До світла!”, “Панталаха”, романі “Лель і Полель”. Ці описи мають універсальний характер – в усіх творах тюремні камери темні, вогкі, смердючі тощо – і також виконані в руслі натуралістичної поетики. Крім того, Івася Новітнього можна вважати своєрідним прообразом Йоська Штерна (“До світла!”), а Владка Завадовського – Панталахи з однойменного твору.

Отже, навіть невеликі за обсягом фрагменти незавершених творів (зокрема, Франкових) не повинні оминати увагою дослідники, оскільки такі фрагменти нерідко відкривають нові секрети поетичної творчості митця.

1. Денисюк І.О. Новаторство новелістики І. Франка в контексті світової літератури // Іван Франко і світова культура: М-ли міжнар. симпоз. ЮНЕСКО: У 3-х кн. К.: Наук. думка, 1990. Кн. 1.
2. Драгоманов М.П. Три листи до редакції “Друга” // Драгоманов М. П. Літературно-публіцистичні праці: У 2-х т. К.: Наукова думка, 1970.
3. Франко І. Зібрання творів: У 50 т. К.: Наук. думка, 1976–1986.

THE FIRST UNFINISHED NOVEL ABOUT PRISON'S LIFE

Mykola Lehkyu

*Ivan Franko National University of Lviv Philology Department
Universytetska st., 1, UA-79000 Lviv, Ukraine*

The article researches the poetic of unfinished novel by Ivan Franko “Ivas’ Novitnyy”, the history of formed the creative conception, the process of writing and elucidates the causes of text’s unfinished, proposes the interpretation of this text.

Key words: novel, sketch, creative conception, prison theme, naturalism.

ПЕРВЫЙ НЕОКОНЧЕННЫЙ РОМАН ИЗ ТЮРЕМНОЙ ЖИЗНИ

Микола Легкий

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, 79000, Львов, Украина*

В статье исследовано поэтику неоконченного романа И. Франко “Ивась Новитный”, историю формирования творческого замысла, процесс написания текста, выяснены причины неоконченности произведения, подана его интерпретация.

Ключевые слова: роман, эскиз, творческий замысел, тюремная тематика, натурализм.

Стаття надійшла до редколегії 02.05.2007

Прийнята до друку 20.05.2007